

19. Топильская Е.В. Особенности расследования превышения работниками милиции должностных полномочий, сопряженного с применением насилия / Е.В. Топильская // Криминалисть. – 2011. – № 3 (9). – С. 37-40.

УДК 342.2: 343.163: 343.1 (477)

«ИНТЕРЕСИ ДЕРЖАВИ» ЯК ПРЕДМЕТ У СТРУКТУРІ ПРЕДСТАВНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРАТУРИ В КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Мала О.Р., здобувач

Національна академія прокуратури України

У статті досліджено представницьке поняття «інтереси держави», запропоновано його визначення та види в залежності від сфер діяльності суспільства. Чітко визначені та проаналізовані підстави представництва прокурором інтересів держави в кримінальному судочинстві. Сформульовані доповнення до норм чинного законодавства з метою оптимізації представницької діяльності прокуратури в кримінальному судочинстві, реального відновлення порушених інтересів держави.

Ключові слова: підстави представництва, інтереси держави, матеріальна шкода, кримінальне судочинство, прокурорсько-представницькі правовідносини.

Малая О.Р. «ИНТЕРЕСЫ ГОСУДАРСТВА» КАК ПРЕДМЕТ В СТРУКТУРЕ ПРЕДСТАВИТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРОКУРАТУРЫ В УГОЛОВНОМ СУДОПРОИЗВОДСТВЕ / Национальная академия прокуратуры Украины, Украина

В статье исследовано представительское понятие «интересы государства», предложено его определение и виды в зависимости от сфер деятельности общества. Четко определены и проанализированы основания для представительства прокурором интересов государства в уголовном судопроизводстве. Сформулированы дополнения к нормам действующего законодательства с целью оптимизации представительской деятельности прокуратуры в уголовном судопроизводстве, реального восстановления нарушенных интересов государства.

Ключевые слова: основания представительства, интересы государства, материальный вред, уголовное судопроизводство, прокурорско-представительские правоотношения.

Mala O.R. "THE STATE INTEREST" AS A SUBJECT IN THE STRUCTURE OF REPRESENTATIVE ACTIVITY OF PROSECUTOR IN THE CRIMINAL LEGAL PROCEDURE / National Prosecutor's Academy of Ukraine, Ukraine

The article researches representative conception "the state interest" because the current legislation assumes the right of prosecutor to advance a claim in the state interests in criminal legal procedure, but the essence of this category is not assigned to the law. The author analyses approaches of different social sciences, views of lawyers and sociologists about definition of conceptions "interest" and "the state interest" and resumes that the closest to conception "the state interest", assigned in 121st article of the Constitution of Ukraine is presentation of the state interests as social wants to secure the conditions of social safety, legality, law and order in the country.

The elements of conception under consideration are defined. Social value of those or other social relations, which are defined by society and the country, is the most important element of the conception "the state interest". Another element of the conception under consideration is that this social value is protected by the rights of current legislation.

Taking into consideration the public domain the author picks out types of state interests which are the subject of prosecutor's action in the criminal legal procedure: political, economical, social, military, ecological, informational and scientific interests of the country. The essence of these interests is defined.

Besides, in this article the author proposes approximate list of prosecutor's actions according to the state interests about removal of socially dangerous effects of criminal actions.

The reasons of representation of state interests by prosecutor in criminal proceedings are clearly defined and analyzed. The norms of the legislation, which the prosecutor refers to while substantiating the state interests are systematized. The author makes additions to the norms of current legislation for the purpose of optimization of representative activity of public prosecutor's office in criminal legal procedure, real restoration of broken state interests.

The author also studies the problem of separation of duties of public prosecution bodies and bodies of state power and local authorities, which have the right to present the state interests about reparation of damages

caused by the crime. After analyzing the requirements of current legislation and thoughts of scientists and lawyers, the author comes to conclusion that it is necessary to complete the current legislation with norms aimed at the activation of work of enterprises, institutions, organizations about taking measures about recovery of the state interests' damages caused by the crime. Also we consider that it is necessary to complete the current legislation with a norm, which consolidates the prosecutor's right to advance a claim not only in the interests of government authorities but also of local authorities when violation of their interests can damage the state ones.

Key words: the basis for representation, material harm, the state interest, criminal process, procuracy – representative legal relationship.

Статтями 121 Конституції України, 128 чинного Кримінального процесуального кодексу України, 36-1 Закону України «Про прокуратуру» наділено прокуратуру правом пред'являти позови в інтересах держави про відшкодування шкоди, завданої злочинцем. Однак представницьке поняття «інтереси держави» не визначено в законодавстві, що обумовлює ряд проблем при вирішенні питання щодо наявності підстав для пред'явлення позову прокурором. Як правило, цей термін у літературі пов'язується з суто матеріальними інтересами, що, на нашу думку, є невірним.

Вказаному терміну приділялась увага в роботах таких вчених, як Р.Є. Гукасян, С.В. Михайлов, Д.Є. Потяркін, В.Я. Тацій, М.В. Ченцов та ін. Однак поняття «інтереси держави» в рамках предмету позовної діяльності прокуратури в кримінальному судочинстві не досліджувалось взагалі, що свідчить про актуальність обраної теми.

З урахуванням реформування кримінально-процесуального законодавства та законодавства, що регламентує діяльність органів прокуратури, на теперішній час існує необхідність уточнення підстав пред'явлення позову прокурором в інтересах держави, зокрема, у кримінальному судочинстві, що і є метою цієї статті.

Взагалі поняття «інтерес» є фундаментальним, у зв'язку з чим його неможливо охопити однією загальною дефініцією. Вказана категорія є предметом дослідження багатьох наук: філософії, соціології, економічної теорії, правознавства, психології.

Згідно зі словником Брокгауза та Ефрона поняття «інтерес» визначається як вигода та користь окремої особи або визначеної сукупності осіб, які протиставляються вигоді та користі інших осіб. У праві шкода та збитки, які підлягають відшкодуванню, оцінюються не з урахуванням об'єктивної вартості самого предмета правопорушення, а суб'єктивно – ступеню зацікавленості особи у володінні конкретним предметом. Саме оцінена вигода конкретної особи від володіння тим чи іншим порушеним правом і є інтересом у юридичному значенні [1, 427].

Як правова категорія вказане поняття вивчалось Р. фон Ієрінгом, який визначив роль інтересу в реалізації суб'єктивного громадянського права. З уявленням про благо пов'язано поняття вартості та інтересу: вартість визначає цінність блага, інтерес визначає вартість у співвідношенні з особливими цілями та становищем людини [2, 153].

У сучасній юриспруденції також приділяється увага вказаному поняттю. Так, В.Я. Тацій надав визначення категорії «інтерес», яку вважає об'єктивно соціальним феноменом, поява якого обумовлює функціонування суспільних відносин. У зв'язку з зазначеним, інтерес – не складова частина структури суспільних відносин, а самостійне явище [3, 75].

С.В. Михайлов визначив інтерес у широкому розумінні як потребу суб'єктів суспільних відносин в закріпленні в юридичній формі гарантій реалізації та захисту їх інтересів, а також найбільш об'єктивне відображення вказаних інтересів у нормах права [4].

Отже, можна зробити висновок, що інтерес в юриспруденції пов'язаний із діяльністю, направленою на досягнення суб'єктами певних благ, що регулюється нормами права. Залежно від класифікації інтересів за ступенем загальності виділяють державні інтереси.

Держава – особливий суб'єкт права, який відображає публічні (суспільні) інтереси – інтереси нації, організацій, соціальних прошарків, суспільства в цілому, з одного боку, та інтереси особистості, з іншого. У зв'язку з зазначеним, можна визначити наступні ознаки поняття «держаний інтерес»:

- 1) об'єктивність (тобто в основі лежать загальні закони розвитку суспільства);

- 2) поєднання інтересів суспільних та інтересів особистості;
- 3) нормативність (закріплення та захист державного інтересу нормами права, а також наявність нормативно закріпленого механізму його реалізації).

З приводу вказаного поняття доцільно зазначив Н.В. Ченцов щодо необхідності розділення державного інтересу як об'єктивного явища з його відображенням у державному апараті управління та реалізацією через практичну діяльність цього апарату [5, 18].

Отже, не зважаючи на той факт, що поняттю «інтерес держави» приділялась увага деякими вченими-юристами, однак, на теперішній час відсутнє чітке розуміння підстав пред'явлення позову прокурором в інтересах держави. Досліджувана правова категорія залишається оціночним поняттям у практичній діяльності прокуратури.

Так, при визначенні підстав для пред'явлення позову в інтересах держави прокурори використовують тлумачення поняття «інтереси держави», яке надано в Рішенні Конституційного Суду України від 08.04.1999 у справі № 1-1/99 щодо офіційного тлумачення положень ст.2 Арбітражного процесуального кодексу України (справа про представництво прокуратурою інтересів держави в арбітражному суді). Конституційним судом України роз'яснено, що державні інтереси закріплюються як нормами Конституції України, так і нормами інших правових актів.

Інтереси держави відрізняються від інтересів інших учасників суспільних відносин. В основі перших завжди є потреба в здійсненні загальнодержавних (політичних, економічних, соціальних та інших) дій, програм, спрямованих на захист суверенітету, територіальної цілісності, державного кордону України, гарантування її державної, економічної, інформаційної, екологічної безпеки, охорону землі як національного багатства, захист прав усіх суб'єктів права власності та господарювання тощо.

Інтереси держави можуть збігатися повністю, частково або не збігатися зовсім з інтересами державних органів, державних підприємств та організацій чи з інтересами господарських товариств з часткою державної власності в статутному фонді. Проте держава може вбачати свої інтереси не тільки в їх діяльності, а й у діяльності приватних підприємств, товариств.

Зокрема, інтереси держави можуть вбачатися в діяльності недержавних суб'єктів господарювання, зазначених у Переліку підприємств, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави, що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23.12.2004 за № 1734 з наступними змінами, чи залучених до виконання важливих державних програм, кредитно-банківських установ, яким державою надано тимчасову фінансову допомогу та введено тимчасову адміністрацію.

Зі змісту ст.121 Конституції України, ст.36-1 Закону України «Про прокуратуру», ст.128 Кримінального процесуального кодексу України вбачається, що поняття «інтереси держави» є оціночним поняттям, прокурор у кожному конкретному випадку повинен самостійно визначити, у чому саме порушені інтереси держави, обґрунтувавши у позовній заяві необхідність їх захисту та визначити орган, уповноважений державною виконувати відповідні функції у спірних правовідносинах.

На жаль, новоприйнятий Кримінальний процесуальний кодекс України також не містить чітко закріплених підстав, за яких прокурор пред'являє позов в інтересах держави.

Вищевказаним рішенням Конституційного Суду України визначені орієнтири для правильного визначення прокурором державних інтересів. Однак на практиці не завжди можливо їх чітко визначити та обґрунтувати, у зв'язку з чим виникають суперечності в поглядах прокурора та судді відносно наявності порушення державного інтересу. У зв'язку з зазначеними обставинами, на практиці нерідко виникає ситуація, коли суд досить тривалий час визначає наявність права прокурора пред'являти конкретний позов замість слухання його по суті, що порушує розумні строки вирішення справ.

Таким чином, питання щодо визначення поняття «державний інтерес» залишається відкритим до теперішнього часу та потребує вирішення на законодавчому рівні.

Аналіз підходів різних суспільних наук, поглядів вчених-юристів та соціологів до визначення понять «інтерес» і «інтереси держави» дозволяє зробити висновок про те, що найбільш близьким до поняття “інтереси держави”, закріпленого в ст.121 Конституції України, є уявлення про інтереси держави як суспільної потреби в забезпеченні умов життєдіяльності суспільства, законності та правопорядку в державі.

Найбільш доцільно визначити “інтереси держави” як закріплену Конституцією та законами України, міжнародними договорами (іншими правовими актами) систему фундаментальних цінностей у найбільш важливих сферах життєдіяльності українського народу і суспільства (політичній, економічній, соціальній, військовій, екологічній, науково-технологічній, інформаційній та ін.). З викладеного випливає, що саме соціальна цінність тих чи інших суспільних відносин, яка визначається суспільством і державою, складає найважливіший елемент поняття “державний інтерес”.

Другим елементом поняття, яке розглядається, є те, що ця соціальна цінність охороняється правом, діючим у державі законодавством. Саме зазначена обставина робить державний інтерес правовою категорією, і тому порушення інтересів держави є порушенням закону, тобто правопорушенням, яке тягне за собою встановлену законом відповідальність для винної особи. Тому в будь-якому випадку підставами представництва прокуратурою району інтересів держави є наявність факту порушення інтересів держави, які охороняються конкретним законом.

З урахуванням сфер діяльності суспільства можна виділити наступні види державних інтересів, які охороняються законами України.

Політичні інтереси держави – це створення механізмів захисту прав громадян України в державі та світі; попередження втручання у внутрішні справи держави; створення системи універсальної та регіональної безпеки, уникнення політичного екстремізму, підтримання соціальної стабільності; створення системи конституційних принципів, попередження порушення законності та правопорядку, створення необхідних умов для ефективної боротьби з корупцією та злочинністю; забезпечення належного виконання законних рішень органів державної влади та місцевого самоврядування.

Економічні інтереси держави – це створення механізму використання бюджетних коштів та державних ресурсів, попередження тіньової економіки; контроль за здійсненням експортно-імпоротної діяльності, направленої на підтримання пріоритетів держави; захист вітчизняного виробника; боротьба з незаконною економічною діяльністю, протидія неконтрольованому відтоку національних матеріальних, фінансових, інтелектуальних та інших ресурсів.

Соціальні інтереси держави – протидія розшаруванню суспільства; контроль за демографічними процесами; створення ефективної системи соціального захисту людини, охорони його фізичного та духовного здоров'я; стимулювання розвитку та забезпечення всебічного захисту та розвитку освітнього та культурного потенціалу; захист прав споживачів.

Військові інтереси держави – це створення ефективних механізмів та проведення заходів, направлених на попередження військових конфліктів, локалізації та ліквідації їх наслідків; попередження спроб та усунення порушень державного кордону, територіальної цілісності держави; забезпечення демократичного громадянського контролю за військовою організацією суспільства.

Екологічні інтереси держави – це створення науково обґрунтованих нормативів природокористування та охорони навколишнього середовища, контроль за їх дотриманням; здійснення контролю за станом навколишнього природного середовища, виявлення та ліквідація погроз для здоров'я людини, своєчасне попередження громадян України у випадку небезпеки; зниження антропогенних навантажень, ліквідація наслідків шкідливої дії людської діяльності на природне середовище; створення екологічно безпечних технологій у виробництві; реалізація заходів зі зменшення наслідків Чорнобильської катастрофи; протидія неконтрольованому ввезенню в Україну екологічно небезпечних речовин, технологій, матеріалів.

Науково-технічні інтереси держави – це вжиття комплексних заходів, направлених на захист та розвиток науково-технологічного потенціалу; виявлення та усунення причин науково-технологічного застою, створення ефективних механізмів боротьби з відтоком інтелектуального та наукового потенціалу за межі держави.

Інформаційні інтереси держави – це прийняття комплексних заходів, направлених на захист інформаційного простору держави та входження України до світового інформаційного простору; виявлення та усунення причин інформаційної дискримінації України, усунення негативних факторів порушення інформаційного простору, інформаційної експансії з боку інших держав; розробка та втілення необхідних засобів та режимів отримання, зберігання, розповсюдження та використання суспільної значущості інформації, зберігання розвинутої інфраструктури в інформаційній сфері.

Розмежувавши інтереси держави залежно від сфери життєдіяльності суспільства, запропонуємо приблизний перелік позовів прокурора в інтересах держави. Так, з метою усунення суспільно небезпечних наслідків злочинних діянь прокурором можуть пред'являтися позови з наступними вимогами:

- про відшкодування шкоди, заподіяної розкраданням державного майна або привласнення коштів;
- про відшкодування збитків, завданих нецільовим використанням бюджетних коштів (наприклад, виділених на підготовку до Євро-2012, на усунення наслідків стихійного лиха, інші цільові програми);
- про стягнення із суб'єкта господарювання безпідставно отриманих бюджетних коштів за невиконану чи виконану в меншому обсязі роботу;
- про стягнення незаконно отриманої допомоги на випадок безробіття та інших видів соціальної допомоги;
- про стягнення витрат на стаціонарне лікування особи, яка потерпіла від злочину;
- про стягнення збитків, заподіяних пошкодженням або знищенням майна;
- про стягнення на користь держави вартості незаконно одержаних послуг чи пільг унаслідок вчинення корупційного правопорушення (ст.26 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції»);
- про відшкодування шкоди, завданої навколишньому природному середовищу;
- про стягнення збитків державі, державним підприємствам, установам, організаціям незаконним використанням приміщень, засобів транспорту і зв'язку, іншого майна чи коштів;
- про визнання недійсними цивільно-правових правочинів, якими порушені інтереси держави;
- про застосування наслідків недійсності цивільно-правових правочинів;
- про визнання права власності на майно за державою;
- про стягнення суми податкового боргу з платників податків та інше.

Вказаний перелік не є остаточним. Однак серед зазначених позовів не всі позови можуть бути пред'явлені в порядку кримінального судочинства та розглянуті в рамках кримінальної справи. Так, чинне кримінальне процесуальне законодавство надає можливість пред'явлення позову про стягнення майнової та/або моральної шкоди під час кримінального провадження. Інші види позовів щодо усунення суспільно небезпечних наслідків злочинних діянь пред'являються в порядку цивільного, господарського або адміністративного судочинства.

Вивчення законодавства та практики його застосування наявно свідчить, що держава має багато різноманітних інтересів у різних сферах життєдіяльності. Виходячи з цього, держава наділяє певними правами і обов'язками окремі органи виконавчої влади та місцевого самоврядування, підприємства, установи і організації, які повинні захищати її державні інтереси.

Прокурор при пред'явленні позову в інтересах держави повинен зазначити орган державної

влади, інтереси якого порушені внаслідок вчинення злочину. Саме вказаний орган є позивачем у справі.

Ч.3 ст.128 чинного КПК України передбачено, що цивільний позов в інтересах держави пред'являється прокурором. Однак не міститься вказівки щодо відшкодування коштів, витрачених закладом охорони здоров'я на стаціонарне лікування особи, потерпілої від злочину.

У зв'язку з тим, що більшість закладів охорони здоров'я є комунальними установами, постає питання щодо права прокурора звертатись в їх інтересах з позовом та обґрунтування державного інтересу в діяльності комунальних установ. Практика показує, що суди «відмовляються» розглядати позови прокурора в інтересах органів місцевого самоврядування та комунальних установ.

Досить чітко вказане питання регулювалось Кримінально-процесуальним кодексом України 1961 року, який містив вказівку на внесення позовів прокурором про стягнення коштів, витрачених закладом охорони здоров'я на стаціонарне лікування особи, потерпілої від злочину. Таким же правом відповідно до ст.93-1 КПК України 1961 року були наділені заклади охорони здоров'я та органи Міністерства фінансів України.

Отже, на нашу думку, вказане формулювання норми права повинно було знайти свої місце і в чинному Кримінальному процесуальному кодексі України.

Також вважаємо доцільним доповнити чинне законодавство нормою, якою закріпити право прокурора пред'являти позов в інтересах не лише органів державної влади, а й органів місцевого самоврядування, у разі, коли порушення їх інтересів може завдати шкоду державним.

Крім того, формулювання норми щодо пред'явлення позову прокурором в інтересах держави у чинному кримінально-процесуальному законодавстві позбавляє можливості чітко визначити підстави, за яких прокурор зобов'язаний вжити заходів цивільно-правового характеру в інтересах держави, направлених на стягнення шкоди, заподіяної злочином, а також випадки пред'явлення вказаних позовів самостійно державними органами, які мають право представляти інтереси держави у спірних правовідносинах.

Вказана проблема заслуговує самої серйозної уваги як з теоретичного, так і з практичного боку, оскільки участь прокурора в кримінальному судочинстві на захист інтересів держави у повній мірі може сприяти зміцненню законності в сфері економічних та інших правовідносин України.

У науковій літературі з приводу підстав пред'явлення позову прокурором в інтересах держави ведуться дискусії. Одні автори вважають, що прокуратура представляє та захищає в суді інтереси держави в тому випадку, коли відповідні державні органи не вживають заходів, направлених на захист державних інтересів при наявності у них обов'язку забезпечувати територіальну цілісність, суверенітет, економічну, інформаційну, екологічну, державну безпеку, законність та правопорядок. Також у тих випадках, коли вони виходять з відомчого підходу, не мають достатнього професіоналізму для виконання своїх службових обов'язків або коли їх посадові особи мають особисту зацікавленість у невиконанні своїх обов'язків щодо захисту державних інтересів [6].

Інші вчені вважають, що на захист інтересів держави прокурор звертається лише в тому випадку, коли органи центральної виконавчої влади, місцевої держадміністрації, органи контролю та місцевого самоврядування допускають порушення законності при виданні правових актів та не приймають передбачені законом заходи, направлені на захист інтересів держави [7].

В.І. Басков також зазначає, що якщо посадові особи або громадяни не використовують своє право на пред'явлення позовів, а цього вимагають інтереси забезпечення законності, у такому випадку прокурор повинен нагадати вказаним особам про можливість звернення в суд за захистом своїх прав та законних інтересів, а також роз'яснити, яким чином це зробити. Однак, якщо вказані посадові особи та громадяни не бажають використати вказане право, прокурор самостійно звертається з позовом. Вказане, у першу чергу, стосується таких сфер, як охорона власності від протиправних посягань, відшкодування шкоди, порушення закону про охорону праці та техніки безпеки, порушення природоохоронного законодавства тощо [8, 328].

Однак, слід зазначити, що можливість пред'явлення позову прокурора в інтересах органів державної влади, майнові права та інтереси яких порушені злочином, не позбавляє їх обов'язку дбати про відновлення вказаних прав та інтересів, відшкодування шкоди. Перекладання вказаного обов'язку на органи прокуратури може зумовити послаблення діяльності вказаних органів щодо захисту прав та інтересів держави, порушених злочином, а з іншої сторони – збільшити навантаження прокурора, що може негативно впливати на здійснення інших функцій.

З урахуванням викладеного, вважаємо, що першочергова задача прокурора щодо охорони інтересу держави полягає не лише в тому, щоб пред'явити позов в інтересах органу державної влади, про відшкодування шкоди, завданої злочином, а й у тому, щоб вимагати від органів державної влади самостійного пред'явлення відповідного позову. Не можна не врахувати той факт, що при внесенні позовів про стягнення шкоди, завданої злочином, не стягується державне мито, отже, органи державної влади не будуть нести додаткових витрат.

Таким чином, вважаємо, що доцільною є ситуація, коли в разі порушення в результаті злочинної діяльності інтересів держави прокурор повинен пред'явити позов в інтересах відповідного органу, якому завдано шкоду, якщо вказаним органом не пред'явлена позовна заява самостійно. У другому випадку прокурор повинен підтримувати такий позов у суді.

Крім того, у випадку непред'явлення відповідного позову, направлено на захист інтересів держави, компетентним органом, вважаємо за необхідне проведення прокурорської перевірки та встановлення причин зазначеної бездіяльності з боку посадових осіб державного органу. За результатами перевірки прокуратура повинна вирішити питання щодо вжиття заходів реагування до компетентного органу.

У зв'язку з вищевикладеним, вважаємо доцільним доповнити чинне законодавство нормами, направленими на активізацію діяльності підприємств, установ, організацій з приводу вжиття заходів щодо стягнення шкоди, завданої злочином інтересам держави.

Отже, можна зробити висновок, що Україна як самостійна держава має певні інтереси, втілені у законодавстві, які впливають з інтересів загальносуспільного характеру. Виходячи з цього, держава наділяє певними правами і обов'язками окремі органи виконавчої влади та місцевого самоврядування, підприємства, установи і організації, направлені на захист державних інтересів. Отже, стосовно держави в цілому прокуратура захищає її державні інтереси – економічні, політичні, соціальні, військові, інформаційні, екологічні, науково-технічні. Формами здійснення захисту інтересів держави з боку прокуратури є пред'явлення відповідних позовів та підтримання позовів, пред'явлених іншими державними органами влади в інтересах держави, а також здійснення нагляду за своєчасністю вжиття заходів цивільно-правового характеру в інтересах держави з боку уповноважених органів. Саме зазначене формулювання повинно знайти своє відображення в нормах чинного законодавства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Малый энциклопедический словарь Брокгауза и Ефрона. Ч. 2 / И.А. Ефрон, Ф.А. Брокгауз. – Петербург: АО "Ф. А. Брокгауз – И. А. Ефрон", 1907 – 1909. – 625 с.
2. Иеринг Р. Интерес и право / Р. фон Иеринг. – Ярославль: Тип. губ. зем. управы, 1880. – 300 с.
3. Тацій В.Я. Прокуратура в системі поділу влади / В.Я. Тацій, Ю.М. Грошевой // Вісник Академії правових наук України. – 1999. – № 1. – С. 61-69.
4. Михайлов С.В. Интерес как общенаучная категория и ее отражение в науке гражданского права / С.В. Михайлов // Государство и право. – 1999. – № 7. – С. 86-92.
5. Ченцов Н.В. Проблемы защиты государственных интересов в гражданском судопроизводстве / Н.В. Ченцов, Р.Е. Гукасян. – Томск: Том. ун-т, 1989. – 247 с.
6. Медведчук В.В. Життя і Конституція потребують нової редакції Закону про прокуратуру / В.В. Медведчук // Закон и бизнес. – 1999. – 6 лют. – С. 7-9.

7. Шумський П.В. Представництво прокурора в суді / П.В. Шумський // Право України. – 1998. – № 2. – С. 24-27.
8. Басков В.И. Курс прокурорського надзора: учебник для вузов / В.И. Басков. – М.: Зерцало, 1998. – 375 с.

УДК 351.746: 343.132 – 053.56

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛІСТІВ ВИБУХОТЕХНІЧНОЇ СЛУЖБИ ПРИ ПРОВЕДЕННІ СЛІДЧИХ ДІЙ ЗА ФАКТАМИ ВЧИНЕННЯ НЕПОВНОЛІТНІМИ ЗЛОЧИНІВ, КВАЛІФІКОВАНИХ У ВІДПОВІДНОСТІ ДО СТ.259 КК УКРАЇНИ

Риб'янець С.А., здобувач

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Стаття присвячена особливостям залучення спеціалістів-вибухотехніків до проведення слідчих дій. Акцентується увага на значенні їх участі у проведенні оглядів місць щодо яких виловлено загрозу безпеці. Наголошується на важливості попереднього дослідження виявленого вибухового пристрою. До проведення допитів неповнолітніх злочинців та обшуків за місцем їх мешкання рекомендується залучати тих спеціалістів вибухо-технічної служби, які приймали участь в огляді виявленого на місці події макету вибухового пристрою.

Ключові слова: спеціаліст, спеціальні знання, вибухо-технік, слідчі дії.

Ribjanets S.A. ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СПЕЦИАЛИСТОВ ВЗРЫВОТЕХНИЧЕСКОЙ СЛУЖБЫ ПРИ ПРОВЕДЕНИИ СЛЕДСТВЕННЫХ ДЕЙСТВИЙ ПО ФАКТАМ СОВЕРШЕНИЯ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИМИ ПРЕСТУПЛЕНИЙ, КВАЛИФИЦИРОВАННЫХ В СООТВЕТСТВИИ СО СТ. 259 УК УКРАИНЫ / Днепропетровский государственный университет внутренних дел, Украина

Статья посвящена особенностям привлечения специалистов-взрывотехников к проведению следственных действий. Акцентируется внимание на значении их участия в проведении осмотров места в отношении которых высказано угрозу безопасности. Указывается на важности предварительного исследования выявленного взрывного устройства. К проведению допросов несовершеннолетних преступников и обысков по месту их жительства рекомендуется привлекать тех специалистов взрыво-технической службы, которые принимали участие в осмотре выявленного на месте происшествия макета взрывного устройства.

Ключевые слова: специалист, специальные знания, взрыво-техник, следственные действия

Ribjanets S.A. FEATURES APPLICATION SPECIALISTS OF EXPLOSIVE TECHNICAL SERVICES DURING INVESTIGATION OF ACTIONS ON THE FACT OF MINORS CRIMES, QUALIFIED IN ACCORDANCE WITH ART.259 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE / Dnepropetrovsk is a state university of internal affairs, Ukraine

The article is devoted to features attracting specialists bomb technicians to conduct the investigation. Focuses on the importance of their participation in the examination of the site in respect of which suggested danger. As experts in the investigation may involve specialists in any field of knowledge. However, with the crimes committed by minors is determined by one of the main explosives.

States that the experts involved to inspection and clearance of explosive devices must be government representatives. However, the practice has developed so that investigators prefer to attract professionals explosive technical service of the Ministry of Interior.

In support of the importance of knowledge in this category are the survey results for law enforcement officials. Ascertained the lack of special knowledge points to the importance of the preliminary study revealed an explosive device. By interrogation of juvenile offenders and searches at their homes should attract those professionals explosion technical service who participated in the examination of the scene revealed the layout of the explosive device. Of the involvement of the same professionals driven by the need to identify more information about the crime. Objective of attracting specialists to the interrogation of a juvenile offender is to get professional help with statements about the competence being questioned in the circumstances of the crime with the layout of the explosive device. In turn, the involvement of experts that category for the searches will gather more information about the involvement of a minor to socially dangerous acts. The conclusions of the article is mandatory involvement of staff members as explosive and technical services for the inspection of the site in respect of which transferred risk, questioning a juvenile offender, as well as a search for his place of residence on the fact of false reports of threats to the life of citizens, destruction or damage property objects.

Key words: expert, expertise, explosive techniques, investigations.